

TARMAKBİR

Türk Tarım Alet ve Makineleri
İmalatçıları Birlięi

TRAKTÖR YENİLEME PROGRAMI

PROGRAM UYGULAMA ÖZETİ

Rev. 31.01.2017

Adres: Meşrutiyet Cad. No:31/6 Kızılay/Ankara
T: 312 4193794 (3 Hat) F: 312 4193753

Web: <http://www.tarmakbir.org> @: tarmakbir@ttmail.com tarmakbir@tarmakbir.org

PROJENİN GEREKLİLİĞİ

Yaşlı traktörlerin, -ne denli bakımlı olurlarsa olsunlar- verimli kullanılmaları mümkün değildir. Mekanik ve ekonomik ömrünü fazlasıyla doldurmuş traktörlerle çalışmak ülkemiz tarımında olağanüstü boyutlarda ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Bu kayıpların başında aşırı yakıt ve yağ tüketimi gelmektedir. Eski teknoloji ürünü olmaları ve çok eskimiş bulunmaları nedeniyle, bunların çalışır durumda tutulmaları çok zorlaşmıştır.

Ömrünü doldurmuş traktör kullanılmasının neden olduğu ekonomik kayıpların bedeli, çiftçilerimize verilmekte olan tarımsal destekleri alıp götürmektedir. Ekonomik ömrünü doldurmuş traktörle çalışmak, yakıt ve yağ maliyetinin yanı sıra bakım-onarım masraflarında da büyük artışlara yol açmakta, ayrıca tarımsal faaliyetlerde ürün verimi ve kalitesi için büyük önem taşıyan iş ve zaman kayıplarına neden olmaktadır. Ayrıca hepsinden önemlisi, bu traktörler kaza yapma ve can güvenliği riskleri açısından yüksek risk taşımaktadır. CARE (Community Road Accident Database- Yol Kazaları Veritabanı Topluluğu) veritabanından alınan 7 AB Ülkesine ait (Avusturya, Finlandiya, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallık) istatistikî bilgilere göre, yaralanma ile sonuçlanan yol kazalarının %56'sında ve ölümlerle sonuçlanan yol kazalarının %69'unda, 12 yaşından büyük traktörler yer almıştır.

Ömür dışı traktör kullanımı, anılan ekonomik kayıpların yanı sıra limitlerin çok üstünde çevre kirliliğine yol açmaktadır. AB ve diğer bazı gelişmiş ülkelerde değişik nedenlerle yaratılan çevre kirliliklerinin birer sosyal maliyetleri olduğu kabul edilmekte ve hükümetlerin çevrenin korunmasına yönelik yatırımları, kısaca "Karbon Sosyal Maliyeti" (SCC-Social Cost of Carbon) olarak adlandırılan bu maliyetler ölçüsünde finanse etmeleri planlanmaktadır.

TRAKTÖR PARKIMIZIN GENEL PROFİLİ

Güncel TÜİK verilerine göre mevcut traktör parkında 1.612.310 adet traktör mevcuttur. Parkın yaş ortalaması 24'dür. Parkta 25 yaş ve üstünde toplam 817 bin adet traktör bulunmaktadır. Bu traktörlerin yaş ortalaması 38,7'dir. Yaklaşık 536 bin traktör, 35 yaşın üstündedir. Parkta, trafik kayıtlarında gözükmemesine rağmen, işlemez durumda olan traktörlerin varlığının yanı sıra trafik kaydından düşürülmüş ama aktif olarak çalışan traktörler de mevcuttur.

Model Yıllarına Göre Traktör Sayısı (TÜİK, 01.12.2016)

Yıllar/ (Years)	Adet/ (Units)	Yıllar/ (Years)	Adet/ (Units)
1982*	566.376	2001	23.330
1983	29.666	2002	7.330
1984	38.916	2003	11.832
1985	30.355	2004	29.784
1986	26.296	2005	33.018
1987	34.353	2006	43.531
1988	30.989	2007	34.836
1989	17.469	2008	33.538
1990	28.803	2009	15.024
1991	20.720	2010	23.431
1992	22.270	2011	65.523
1993	29.527	2012	75.781
1994	29.584	2013	51.940
1995	34.746	2014	60.505
1996	46.638	2015	70.169
1997	52.546	2016	51.363
1998	57.082	Toplam/ Total	1.758.303
1999	36.577		
2000	24.121		

25 Yaş Altı ve Üstü Traktörlerin Oranı

Yaş	Adet	Yüzde Oran	Ortalama yaş
1 - 24	941.756	%54	11,2
25+	816.547	%46	38,7
Toplam	1.758.303	%100	24

25 Yaş ve Üstü Traktörlerin Dağılımı

Yaş	Adet	Yüzde Oran
40+	416.122	%50,9
35-39	120.588	%14,8
30-34	159.586	%19,6
25-29	120.251	%14,7
Toplam	816.547	

PROGRAMIN ANA İLKELERİ

1. Program mevcut 25 yaş ve üstü traktörleri kapsamaludur.
2. Hurdaya ayrılacak traktörler çalışır ve yürür vaziyette olmalıdır.
3. Parktaki **traktör sayısının fazlalığı ve mevcut üretim kapasitesinin sınırlı olması** nedeniyle **parktaki en eski traktör ilk önce yenilenmelidir**. Yani program ilk sene 40 yaş ve üstünü, bir sonraki sene ise 39 yaşındaki traktörü kapsamalı ve kademeli olarak yıllar itibariyle devam etmelidir.
4. Ülke kaynaklarının rasyonel ve verimli kullanılması, programın kötüye kullanımının ve **suiistimallerin önlenmesi amacıyla daha önce uygulanmış programların** (Otomobil Hurda İndirimi, Otobüs Kamyon Hurda İndirimi) **sonuçları iyi incelenmeli** ve gerekli her türlü tedbir alınmalıdır.
5. **Hurdaya ayrılacak traktörlerin trafik tescil belgesi olmalı**, tescil belgesi olmayan traktörler için Trafik Kanunu ve ilgili mevzuatlarda gerekli düzenlemeler yapılarak, tescil imkânı sağlanmalıdır.
6. **Başvuru sahibinin ÇKS belgesi olmalı ve kendi adına kayıtlı arazisi olmalıdır**. Asgari bir sahiplikle birlikte en az 2 yıllık arazi kiralama ları da kabul edilmelidir.
7. **Program yerli imalatçıyı destekleyecek şekilde olmalıdır**.
8. **Alınacak traktörün beygir gücü ile arazi büyüklüğü arasında uyum** olmalıdır.
9. Yeni alınacak traktör kullanılmamış olmalıdır. Programda 2. el traktör alımına izin verilmemelidir.
10. Gerek mevzuatın ve gerekse uygulama yönetmeliklerinin eksiksiz yapılması adına ilgili tüm tarafların (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, HURDASAN, Üniversiteler ve ilgili Sivil Toplum Kuruluşları vb.) katıldığı **bir komisyonun teşkili** çok önemlidir.
11. Hurda teslimi için daha önce uygulanan "Otomobil Hurda İndirimi" projesinde de uygulandığı üzere, yurdun çeşitli bölgelerinde "**Hurda Traktör Kabul Yerleri**"nin teşkili elzemdir.
12. **Hak edilen destek miktarı en geç 30 gün içinde perakende satışı gerçekleştiren bayinin banka hesabına yatırılmış olmalıdır**. Bunun için traktörün HURDASAN'a teslimini müteakip bir belge düzenlenmelidir. Bu belgede Bayi hesabına yatırılması gereken Devlet katkısı yazılı olmalıdır. Bu belgelerin Bankaya verilmesini müteakip en geç 30 gün içinde ödeme yapılmalıdır. Benzer yöntemler geliştirilebilir ama **mahsuplaşma asla söz konusu olmamalı**, ödemeler en geç 30 gün içinde tamamlanmalıdır. Çünkü firmaların mali yapısı daha fazla bir vadeye uygun değildir.
13. Gerek parktaki yenilenmeyi bekleyen traktör sayısı ve gerekse mevcut kapasitenin sınırlı olması, **programın uzun yıllar devam etmesini** gerekli kılmaktadır. Piyasadaki normal satışların devam edeceği hususu da dikkate alınır sa bu durumun gerekliliği daha iyi anlaşılır. Program bu yönüyle daha önce kısa süreli uygulanmış olan "Otomobil Hurda İndirimi"nden farklıdır.
14. Programın uzun dönemler devamı, **mevcut firmalar için ek kapasite** yaratmanın yanında **yeni firmaların da imalat için tesis kurmasına vesile** olacaktır. Bu şekilde ülke için istihdam, vergi gelirleri, ihracat gibi birçok hususta olumlu gelişmeler sağlanacaktır.
15. Teşvik için **sabit veya beygir gücü bazlı destekleme modelleri** benimsenebilir. Her iki destekleme modeli için asgari şart, **verilecek destek miktarının cazibe yaratmasıdır**. Ülkemizde traktörün bazen bir finans kaynağı olarak görülmesi nedeniyle –özellikle de bazı modellerde- **2. el traktör fiyatları çok yüksektir. Bu nedenle verilecek destek miktarının yenilemeye değer olması şarttır. Diğer yandan, bu program sayesinde, 2.el traktör fiyatları da regüle edilecektir.**

PROGRAMIN İÇERİĞİ

Parktaki yaşlı traktör sayısı ve tahmini destekleme bütçesi dikkate alındığında, Programın ÇAĞRI DÖNEMLERİ halinde, uzun bir dönem boyunca devam etmesi planlanmıştır.

1. Programın, IPARD desteklerinde olduğu gibi **çağrı dönemleri** (fazlar) ile yapılması planlanmıştır. Yani program bütçesi ve program kapsamına giren traktörler (yaş) ilan edilecek ve bütçenin bitmesinin ardından ikinci çağrı dönemi başlayacaktır. Yeni çağrı dönemi, bir önceki traktör yaşını da kapsayacak şekilde olacaktır. Yani 1. çağrı dönemi 40 yaş ve üstü traktörleri, 2. çağrı dönemi 39 yaş ve üstü traktörleri, 3. çağrı dönemi 38 yaş ve üstü traktörleri kapsayacaktır.
2. Program bütçesinin, toplam başvuru bütçesinden az olması ihtimaline karşı, (KKYDP desteklerinde olduğu gibi) yatırımcı bazında **puanlama sistemi** getirilecektir. Yani, bütçe dâhilinde en çok puanı alan yatırımcıların talepleri karşılanacaktır. Puanlama sistemi, başvuru sahibi (ruhsat sahibi) ile ilgili bazı bilgilerin, belirlenmiş kriterler bazında değerlendirilmesi (puanlanması) ile yapılacaktır.
3. **Destek miktarı, cazibe yaratmalıdır.** Çağrı dönemlerinin süresinin uzunluğuna göre destekleme miktarında düzenleme (enflasyon farkı, piyasa koşulları vb) yapılabilmelidir.

Destek miktarı: Sabit değer + (Traktör Ağırlığı¹ (kg) x 2) TL olarak hesaplanacaktır.

Her çağrı dönemi için belirlenecek bütçe ve destek miktarı, destek kapsamına girecek traktör miktarını da belirleyecektir. Örneğin 200 milyon TL bir bütçe ve 20 bin TL/ traktör destek miktarı ile 10 bin traktör hurdaya ayrılacak, 10 bin traktör yenilenecektir.

¹ Ruhsatta yazan ağırlık

YAŞLI TRAKTÖR KULLANIMININ YOL AÇTIĞI EKONOMİK KAYIPLAR

Traktör Ömrü

Uluslararası Standartlarda: 10 – 12 Bin Saat

Türkiye’de Yıllık Kullanım Süresi Ortalama: 500-550 Saat

Maksimum Ömür: 24 Yıl

Ekonomik/ Mekanik Ömrünü Doldurmuş, 25 Yaş Üstü Traktör Sayısı: 776 Bin Adet

Yaş Ortalaması: 37,5

Uluslararası standartlarda ortalama traktör ömrü 10-12 bin saattir. Türkiye’de yıllık kullanım süresi 500 saat dolayında olduğundan maksimum traktör ömrü 24-25 yıl kabul edilebilir. Bunun anlamı, parktaki traktörlerin yarısı rasyonel kullanım sınırını aşmıştır. Traktörler sadece kullanma saati veya yaşıyla değil, içerdiği teknoloji bakımından da değerlendirilmelidir. Örneğin yaşlı traktörlerde kuyruk mili ve hidrolik sistemler yetersizdir. 4 çeker tahrik yoktur.

Ömür Dışı Traktör Kullanımının Yol Açtığı Kayıplar:

Beher Traktör İçin:

700 litre/yıl daha fazla yakıt ^{2,3}

Ekstra bakım onarım masrafı ³

100-150 saat/yıl iş kaybı ³

1.816 kg Daha Fazla Co2 Emisyonu ve bunun karşılığı Karbon Sosyal Maliyeti ⁴

Toksik Zararlar (80 kg/yıl NOx, 56 kg/yıl CO, 82 kg/yıl HC ve 27 kg/yıl Kurum) ⁴

Ayrıca ürün miktar ve kalite kayıpları

Artan gürültü emisyonu nedeniyle bozulan insan sağlığı, azalan iş verimi

Artan kaza riskine bağlı olarak oluşan can ve mal kayıpları

Yıllık Kayıplar: (1 Adet Traktör İçin)

Yakıt Kaybı: (700 Litre x 4,5 TL⁵) ~ 3,1 Bin TL

Bakım Onarım Kaybı: ~ 1,8 Bin TL⁶

İş Kaybı: (100 Saat) ~ 7 Bin TL⁷

Karbon Emisyonu Sosyal Maliyeti: ~ 275 TL (43 US\$/Karbon Ton ⁸)

Ürün Kayıpları Hariç Tahmin Edilen Toplam Yıllık Kayıp: ~ 12 Bin TL

² Traktör yaşına ve yıllık kullanım süresine bağlı olarak 1000 litre/yıl’a kadar çıkabilmektedir. (Prof. Dr. Ünal Evcim)

³ ASAE-Am.Soc.of Agric.Engin. Standartları esas alınmıştır (Prof. Dr. Ünal Evcim)

⁴ 56 adet çeşitli marka model ve 25+ yaşlardaki traktörlerle yapılan eksoz emisyon ölçmelerinin ortalamalarından hareketle, eski traktörler için öngörülen 250 saat/yıl ortalama çalışma için hesaplanmış değerlerdir. (Prof. Dr. Ünal Evcim, 2007)

⁵ 22.12.2014. <http://www.shell.com.tr/products-services/on-the-road/fuels/fuel-pricing.html>

⁶ Traktör başına yıllık ekstra bakım onarım bedeli 1.800 TL olarak belirlenmiştir

⁷ 100 saat x 70 TL (saatlik işçilik ücreti)

⁸ Karbon salımı ve ticareti sisteminin işleyişi sürecinde en önemli sorun iklim değişikliklerinin ekonomik maliyetlerinin ölçülmesidir. Bu ölçüm için “karbon sosyal maliyeti” (social cost of carbon) olarak adlandırılan bir hesaplama yöntemi kullanılmaktadır. Karbon sosyal maliyeti; 100 yıl veya daha uzun bir süre için atmosfere salınan her ek bir ton karbonun iklim değişikliği üzerinde oluşturduğu etkinin net bugünkü değeri olarak hesaplanmaktadır. Bunun maliyeti ortalama 1 ton karbon için 43 dolardır (Tunahan, 2010, 200; Watkiss ve Downing, 2008, 86).

<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/105malicozum/3%20s%C3%BCleyman%20uyar.pdf>

PROGRAMIN FİNANS HESABI

Gelirler: (1 Adet Traktör İçin)

Hurda Geliri: (2 Ton x 700TL) : 1,4 bin TL⁶

KDV Geliri: (0,08 x 70.000 TL) : 5,6 Bin TL⁷

Gelir Toplamı: 7 bin TL

Giderler: (1 Adet Traktör İçin)

Destek Miktarı: ~25.000 TL/Traktör

Gider Toplamı: 25 Bin TL

Çağrı Dönemi Başına Traktör Yenileme Hedefi: 10.000 Adet Traktör

Çağrı Dönemi Proje Bedeli (10.000 x 25.000TL): 250 Milyon TL

Çağrı Dönemi Başına Toplam Maliyet (10 Bin Traktör İçin): 180 Milyon TL

Ömür Dışı 10.000 Traktörün Yenilenmesiyle Kazanılacak Yararlar:

Yakıt Tasarrufu: 31,5 Milyon TL (10.000 x 700 x 4,5 TL)

Bakım-Onarım Tasarrufu: 18 Milyon TL (10.000 x 1.800 TL)

(Zaman) Tasarrufu: 70 Milyon TL (10.000 x 100 x 70TL)

Karbon Sosyal Maliyeti Tasarrufu: 2,75Milyon TL (10.000 x 2750 TL)

Toplam : ~122 Milyon TL

⁶ Traktör ağırlığının, ortalama hurda demir çelik fiyatının çarpılmasıyla hesap edilmiştir

⁷ Yeni bir traktör için öngörülen ortalama satış bedelinin (70 bin TL), %8 KDV si.